

Nr 159.

Av herr **Andersson, Elof, m. fl.**, om införande av straffpåföljd för spridande av kännedom om straffad persons sonade brott.

En allvarlig ehuru icke åsyftad konsekvens av frihetsstraffet är den straffades svårigheter att åter inlemmas i samhället. Den allmänna opinionens sätt att reagera gentemot den frigivne innebär nämligen ofta ett hart när oöverstigligt hinder för honom att resa sig och vinna en hederlig försörjning. På olika sätt har samhället sökt röja dessa svårigheter ur vägen, men dess åtgärder i denna riktning motverkas av att kännedomen om en persons brott ostraffat kan spridas även sedan han under en lång följd av år fört en rättsskaffensandel. Att spridande av sådan kännedom opåtalat får försiggå synes inkonsekvent, då icke ens brottet självt kan bestraffas, sedan viss tid förflutit från dess begående. T. o. m. verkställigheten av laga kraftvunnen dom förfaller, om den icke kunnat ske inom viss tidrymd. På likartat sätt ha bestämmelserna om skärpt straff vid återfall i vissa brott utformats såsom framgår av strafflagen 4:14, där det heter: »Ej heller må, ändå att straffet för det förra brottet var till fullo verkställt, till särskilt straff för återfall dömas, där den straffade, sedan verkställigheten avslutades och innan det nya brottet förövades, under en tid av 10 år varken begått gärning, som i förhållande till det förra brottet utgör återfall, eller för sådan gärning undergått bestraffning.» Ha alltså 10 år förflutit, skall det gamla brottet icke längre läggas personen i fråga till last.

En nyligen inträffad händelse aktualiserar behovet av att samhället strängare hävdar sin principiella ställning till den frigivne sådan den framgår av bl. a. nyssnämnda lagrum.

En person har i sin ungdom gjort sig skyldig till brottslig handling, för vilken han i vederbörlig ordning straffats. Under en period av 15 år dokumenterar han därefter sin vilja och förmåga att bli en samhällsnyttig medborgare. Trots de svårigheter, som möta, lyckas han skapa sig en position. Befolkningen på den ort, där han är bosatt och som dagligen har hans livsföring för ögonen, skänker honom så småningom sitt förtroende i sådan utsträckning, att han väljes till kommunal förtroendeman och bl. a. tjänstgör som ordförande och kassör i fattigvårdsstyrelsen och i skolstyrelsen. Som kommunal förtroendeman ingriper han mot tvenne tjänstemän inom kommunen. Med utgångspunkt från detta ingripande utvecklar sig en presspolemik, där gentemot nämnde förtroendeman de förseelser, han i sin ungdom begått och vilka sonats genom frihetsstraff, anföras. Att sådant förfarande strider mot det allmänna rättsmedvetandet torde vara uppenbart, men vill man undersöka huruvida tillvägagångssättet är straffbelagt i svensk lag, torde en sådan undersökning ge vid handen, att så icke är fallet.

Enligt strafflagen kap. 16:7 är det icke straffbart att offentligen utsprida

att en person begått och straffats för ett visst brott, därest detta verkligen varit fallet.

Då man därefter har att undersöka, om utspridande av rykte av sistnämnda slag jämlikt annat stadgande i 16 kapitlet kan medföra straffansvar, ställes man inför ett av rättsdoktrin och praxis föga belyst spörsmål. Det kan till en början påpekas, att ett par av lagberedningens ledamöter vid behandlingen av ärekränkingskapitlet önskade tillfoga en paragraf av följande lydelse: »Tillvitar man någon i oträngt mål eller i skymflig avsikt brott, där man redan straff undergått, vare straff som i 10 (nuvarande 9) och 11 paragraf säges.» Detta förslag föll emellertid sedan invändningar gjorts av högsta domstolen. Man saknar sålunda för närvarande en lagbestämmelse, som uttryckligen bestraffar en handling av beskaffenhet, varom nu är fråga. Huruvida det oaktat nu gällande stadganden om injurier kunna givas den tolkning, att sådan handling skall drabbas av straff är ett spörsmål, vartill doktrinen icke intagit enhällig ställning. Hammarskjöld anför i sin kommentar över 16 kapitlet strafflagen, sedan han omtalat, att det förenämnda av några av lagberedningens ledamöter väckta förslaget ej blivit lag: »Detta behöver nu inte bevisa, att ej möjligen vad den föreslagna paragrafen skolat stadga, kan vara innefattat i 9 och 11 paragraferna av 16 kapitlet. Men då dylik gärning vore förtalsbrott, om beskyllningen vore osann, men den tilltalade genom framteende av en laga dom fredar sig från förtalsanklagelsen, kan man ej emot lagens tystnad tänka sig, att gärningen skulle, därigenom att den är sann, bliva ett annat brott, detta så mycket mindre som 13 § av 16 kap. tydligen förutsätter att genom företeende av laga dom den tilltalade fredar sig för anklagelsen.» (»Om falsk angivelse», sid. 142.)

I motsats härtill anför Thyrén i sin kommentar till 16 kap. strafflagen, att det »torde dock rätteligen böra anses, att det sätt, varpå en beskyllning framställts, kan såsom injuriöst leda till straffbarhet enligt 9 eller 11 §, även om 7 § på grund av sanningsbevisets prestation icke kan användas (sid. 72.)

Någon säker ledning av rättspraxis äger man icke för bedömandet av denna fråga.

Det måste anses otillfredsställande, att icke uttryckliga lagbestämmelser finnas, som bestraffa utspridandet av rykte om brott, som sonats genom utståndet straff, därest utspridandet icke är berättigat av skäl, som få anses väga tyngre än den enskilde individens intresse av rättsskydd å ifrågavarande område. Det måste framför allt innebära en stor inkonsekvens, att lagen å ena sidan efter viss tid låter genom preskription såväl ansvarighet för brott som skyldighet att avtjäna ådömt straff bortfalla, medan å andra sidan angrepp å persons ära i form av publicering av sedan länge sonade brott ostraffat kan fortgå huru länge som helst. Den omständigheten att en person begått ett brott och straffats därför av samhället bör icke få medföra vare sig att publicering av hans brott få ske *i skymflig avsikt* eller att dylik publicering — oavsett avsikten därmed — bör tillåtas sedan en längre tid förflutit från det brottet sonats genom straffets avtjänande. Den tid, efter vilken ett utpri-

dande av rykte om begånget brott, varför straff avtjänats, icke bör tillåtas, torde lämpligen böra bestämmas till 10 år.

Med stöd av ovanstående motivering föreslå därför undertecknade,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Konungen hemställa om utredning om sådan ändring av 16 kap. strafflagen, att straff inträder, dels om någon i skymflig avsikt tillvitar annan brott, därför han redan straff undergått, och dels om tillvitande för brott sker 10 år efter det att straffet undergåtts.

Stockholm den 23 januari 1934.

Elof B. Andersson.

Ant. Hjalmarsson.

Axel Löfvander.
